

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 3.

V Ljubljani, 1. februarija 1881.

Tečaj XXI.

Ljubezen do domovine.

Blaga so vsaka čutila, ki ljudi med sabo zvezujejo in jih napeljujejo h kreposti. Takim čutilom se sme prištevati tudi ljubezen do domovine. Sicer se marsikdo ponaša s svojimi splošnimi človeškimi občutki, da bi zniževal ljubezen do domovine, rekoč: „Moja domovina je ves svet; „zakaj bi kraj, kjer sem bil rojen, posebno ljubil, kajti ni boljši od „drugih krajev, v katerih se isto tako dobro ali še bolje živi; ljubezen „do domovine je samoljubje, mnogo ljudi je goji, a misli da je s tem „pravico dobilo, drugačne ljudi sovražiti“. Tako marsikater govori, a taka modrost je podla; kdor tako beseduje, hoče vse, kar človeka vzvišuje in ga na delo budi, v blato pogaziti, njemu je vse to neumnost ali slepotija. Res, da moremo vsemu svetu reči: naša domovina si, tudi vera nam zapoveduje, da ljubimo vse ljudi brez razločka stanu in kraja, ker so in imajo biti vsi otroci jednega in istega nebeškega očeta; a ta resnica, prva v človeški družbi, ne odpravi drugih, tesnejših družinskih vezi, in vera noče nikakor odpraviti ljubezen do domovine iz sveta, kakor tudi ne odpravlja ljubezen med stariši in otroki, med sorodovinci in prijatelji. Tudi to je dejanstvo, da še človeštvo deli v narode, in Bog sam je to poterdil, ker si je v starem zakonu izvolil posebno ljudstvo, kateremu je izročil svoje obljube. Vsak narod je celota ljudi, katero več ali manj veže jezik, običaji, slava minulih in upanje bodočih dni. Komur je to samoljubje ali samopridnost, takemu je tudi ljubezen otrok do starišev egoizem, in zarota proti drugim ljudem. Ljubezen do domovine je zmirom blago čutje, naj kdo ljubi majhno ali veliko deželo. Ni ga ljudstva, ki bi ne imelo svojih posebnih slavnih spominov, zanimivih krajev, dobrih naprav in lepih navad, ki bi ne štel med svoje slavnih

rodoljubov, tedaj je tudi opravičena ljubezen do svojega domačega kraja, do domovine. Ljubezen do domovine pa nikakor ne zahteva, da bi človek povzdigoval svoj rod nad druge; pravi rodoljub ne sovraži drugih narodnosti, marveč spoznava v različnosti narodov modro božjo previdnost, ki ravno s tem zabrani, da se občni zleg ne razširja tako hitro po svetu. Po izvirnem grehu in po ošabnosti ljudi na zemlji, so postala narodnosti na svetu, a milost je viša nad zadolženjem, sv. Duh je na binkoštni dan govoril v vseh znanih jezicih, in veselo oznanilo milosti in odrešenja so nesli apostoli vsem narodom na zemlji, a vsakemu le v njihovem jeziku. Ljubezen do narodnosti ne izključuje tedaj ljubezni do vesoljnega človeštva, marveč jo le blaži, in kar mi sebi želimo, to tudi drugim privoščimo. Gole besede o liberalnosti o humanizmu pa nikjer in nikdar ne morejo nadomestiti prave kerščanske ljubezni, ki obsega vse ljudi različnih narodnosti; liberalci imajo mēd na jeziku, a strup v sercu. Ti pa mili moj narod slovenski, okleni se stanovitno katoliške cerkve, ona bode varovala, ona bode branila tvojo narodnost, kakor ob začetku kerščanstva, o prihodu Solunskih bratov, tako tudi sedaj v devetnajstem stoletji.

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

3.

In kaj je namen človeške odgoje? Kaj nameravamo ž njo? Njen namen, njena naloga je razvoj in dopolnevanje vseh človeških moči in zmožnosti.

Človek je iz duše in telesa. Duša je nevidna, teló je vidno. Telo je brez duše mrtvo, duša je tedaj oživljajoči princip telesa. Vendar telo ni samo ođeja duše, nikakor ni ono le ječa, v katero je vklenena duša, ampak ono je korenina in podlaga duši; ono je glavni pogoj duševnega življenja in razvoja.

Duša je sicer zelo odvisna od telesa. Že stari Rimljani so izpoznali to resnico. Priča nam to njihov izrek: „Mens sana in corpore sano“, — zdrava duša v zdravem telesu.

Kdo ne vé, kolikrat so provzročile telesne bolečine duševne bolesi? Na telesu bolehen človek je otožen, čmeren, on sovraži druge, on jim je nevošljiv njihove sreče.

A tudi velik je vpliv duše na telo. Velika žalost, velike skerbi so dostikrat v kratkem času pobelile marsikomu lase. V izgled nam bodi Marija Antonijeta in Tomaž Moor. Ali ni že dostikrat hud strah pokvaril zdrave ude človeku?

Odgoja ima opraviti s človekom, ki še ni v pravem pomenu besede človek, ampak, ki še le postaje človek.

In ker je človek iz telesa in duše, treba je v prvi versti, da se razvije telo. In ker je telo podlaga in korenina duševnega življenja, se začne razvoj duše še le pozneje. Za razvoj telesa skerbimo z jedjó, pijačo, čistim zrakom, primerno obleko i. t. d. Vsega tega je treba telesu od zibel do groba.

Pri rojstvu spi še tako rekoč duša v telesu. Ona se zbudi še le, ko začno vplivati stvari na otrokova čutila. Še le takrat se začne delovanje dušino, ki obstoji v mišljenji. Dokler ne vidi, ne sliši, ne potiplje ničesa otrok, ne ve nič in ne misli nič.

Ker je namen tega spisa obdelati prvo odgojo otrokovo do onega časa, ko stopi v ljudsko šolo, je treba, da prvič opišemo telesno in za tem duševno odgojo. Pač menijo nekteri stariši, da so storili za otroka vse, ako ga ne puste stradati, mraza terpeti i. dr. To je napačna misel. Tudi duša mladega otroka potrebuje hrane, in ravno dom je v prvi versti poklican v to, da mu je daje. Šola ne more vsega preskerbeti; ona ima časi še preveč popravljati, kar je pokvarila na otroku slaba domača odgoja.

Kaj pomaga otroku, ako je dobro rejen, a je tepec. „Kaj pomaga človeku“ — pravi tako lepo sv. pismo, — ako ves svet pridobi; na svoji duši pa škodo terpi.

Ne zanemarjajmo tedaj duše mladega otroka.

Čujmo še, kaj piše slavni francoski pedagog, škof Dupanloup (beri Dipanlup) o tem predmetu. Odgoja se prične z rojstvom otrokovim. Vsi modrijani, vsi izkušeni možje, vsi učitelji morâle, celo pogani so izrekli sledeče pravilo: Oni dan, v katerem odpre otrok prvič svoje oči in v katerem nam zadoni na uhó njegov prvi krik, — oni dan nalaga vsem onim, ki so krog otroka, celo versto dolžnosti za njegovo odgojo.

Ne motimo se! Odgoja v tem prvem času je podlaga vsemu, kar se bode potrebovalo pri poznejši odgoji in za celo njegovo življenje. Podlaga vsemu je začetek. Pri odgoji naj se še posebno pazi, da je začetek dober, da je podlaga dobra, in da se zamore nadaljevati tudi v tem smislu.

Važno je tudi zelo, kar piše rimski življenjepisec Plutarh o prvi odgoji. „Ako je že tako potrebno naravnati otrokove ude takoj po rojstvu, da niso spačeni; zato se ne more tudi nikdar prezgodaj začeti izobraževati značaj in nrav otroku“.

Otroški duh je podoben testú, kteremu lahko podeliš vsakoršno obliko; ako se je pa postaral in terji postal, ga ne moreš več vpogniti.

Zato je tudi jako imenitno, da ima otrok v svoji prvi mladosti dobre odgojitelje. A kaj se zgodi največ? Fenelon nam odgovarja na

to: „Izročamo ga nevednim in nenravnim osobam. In vendar je to ona starost, v kateri sprejema dete najglobočje vtise, in ktera je največjega pomena za vso bodočnost otrokovo.“

Vse to priča, kolike važnosti je prva odgoja otrokova, t. j. njegova odgoja v domači hiši. Pač imamo sto in sto knjig, ki pripovedujejo učitelju, kako naj v šoli odgoja otroke, a knjig, ki obdelujejo domačo odgojo, je tako malo. In ravno te bi bile potrebniše.

Kdo naj bode otrokov odgojitelj? Odgovor: stariši. To je se vé čisto naravno. A kaj, ako tudi ti spadajo k gori imenovanim nevednim in nemoralnim osobam? — Pač pravi Rousseau: „Kdor ne pozna očetovih dolžnosti, ni vreden, da postane oče“; — a s tem še ni dokazano nič. A oče naj se briga, da izpozna te dolžnosti, on naj odgoja previdno. Skušal bom v tem spisu, narisati nektere dolžnosti njegove. Dragi bralec, ne zmajuj glave, ako ti ni vse po všeči; vedi, da pisatelju tega spisa tudi vse ne prija. In če veš kaj boljšega, prosim te, ne ravnaj se nikoli po mojih besedah.

Predno zaključim to poglavje, naj omenim še nemškega pedagoga Salzmanna in lastnosti in dolžnosti, katerih on tirja od dobrega odgojitelja. On piše:

1. Bodi zdrav.
2. Bodi zmiraj dobre volje.
3. Vadi se govoriti in občevati z otroki.
4. Vadi se pečati z otroki.
5. Trudi se, da poznaš vse natorine obrodke.
6. Poznaj izdelke človeške pridnosti.
7. Uči se rabiti svoje roké.
8. Ne trati časa.
9. Glej, da prideš v dotiko s kako družino, ktere otroci so posebno zdravi.
10. Navadi se prepričevati otroke o njihovih dolžnostih.
11. Ravnaj zmiraj tako, kakor želiš, da bi ravnali tvoji gojenci.

To so besede Salzmanna-ove. Vprašaj se tedaj oče pred vsem, ali imaš te lastnosti, ali poznaš te dolžnosti. Glej, takov moraš biti, in takov mora biti tvoj otrok. (Dalje prih.)

Jožef Žemlja.

Česar je želel v tem sonetu, to se je polagoma izverševalo. Za Čehi so se tudi med Hrovati in Slovenci veljaki poprijemali novega prapopisa in prikazovala se je bolja vzajemnost med Slovani. Mnogi pak so še vzdihovali pod težkim jarmom hudega Turka. To so čutili bratje vsi, vzlasti pésniki.

Bilo je novega leta dan 1842, da pod Balkanom na izvirku reke Marice verli Ognjeslav Utěšenović Ostrožinski zapoje ginljivo žalostnico „**Jeka od Balkana**: Svemu svētu svitje zora, — Kod Balkana nema dana! — Ustrěd gorkěh suzah mora — Gori, gori ljuta rana, — Koju robstvo zadade itd.“ — Silno moč je imela ta elegija, naglo se je razširjevala med Slovani ob jugu, in 18. febr. jo prinese celo „Allg. Ztg.“ v izvirkniku pa v nemškem nevezanem prevodu. Koj jo je tudi naš Krajniččan l. 1842 kranjske dežele pomočnikov dan pokranjčil, kakor sam pravi, na studentu Ratenškem, v sredi med Ambruzem in Zagradcem, ter z nekterimi opazkami priobčil v „Illyr. Bl.“ 1843 Nr. 12 v Gajici. Pesem sama na sebi je presunljiva, prestava slovenska dokaj dobra, vendar Slovencem premalo znana; naj se torej ponatisne tukaj cela.

Jék od Balkana,

ali solzé bugarskih, hercegovlaških in bosniških kristjanov.

(Poleg Hirskega g. Ognoslava Ostrožinskita.)

Vsemu svetu zarja sije,
Dné samó ni prek Balkana!
Vsred morjá solz vročih vpije,
Peče, oh! žgè smertna rana,
K' vsékala jo sužnost je.

Sužnost terda, in prekléta!
Kdaj te vender kónec bode?
Kdaj svitloba sonca svéta
Posijala bo slobode,
Razsvetliti temno noč?

U naj daljni svéta strani
Glej! resnica in sloboda
Sveti se, že varje, brani
Polk zamorskiga zaroda
Svetih zlati ščit pravice.

Le samó prek góš Balkana
Se razlega vpitje brige,
Kjer sloboda je pregnana,
In ropočejo verige,
Ki kristjana vežejo.

U strani svetá neznane
Rine žé beséda vere,
De vangelska zarja vstane
Vsemu svetu, in nevere
Pride kdež žé srečni konc.

In — kjer, v časih starih davnih
Glas zveličanja se čuje,
Kjer u dedov delih slavnih
Krepka duša se zgleduje:
Tù teptá se vére kal!

Sliši t'đej me óče blagi!
V čigar krilu vsi so svéti,
Ki si dal mi vid predragi,
De resnice luč mi svéti, —
Vsliši svoje krik stvari!

Glej! po merzli stén' skalniti
Begajoč Bugar poséda,
V tni obupa strahoviti
Upno k tebi góri gleda!
O gospod, usmili se!

Ljudstva zrodne oh prebúdi!
De spoznajo bratov silo;
De v potrebe tiski hudi
Zmislijo na nas se milo,
De prostost nam podelé. —

Zarod mater imenitne!
Čujte ljudstva, slave sini!
Serca niso vam kamnitne,
De bi v strašni sirošini
Bratov svojih našli slast.

Zmislite na slavna djanja
Dédov svojih! de ljubíte —
Božja vas zapovd perganja —
Brate svoje, izpolnite
Ljudstva svéti ta ukáz!

Zdej obúdi moč se stara!
Glej odperto pot ti slave!
Glej dovólj, ki ni mu para —
Zálsati junaške glave —
Neuvel'ga lorberja!

Ustanite polki 'z spanja!
Poslušajte, kako cvil'jo
Mala detca; (to ni sanja)
Divji turki se ne vsmil'jo
Hčerce v krilu matere.

Kak od Mostarja kričijo
Britki glasi; — v zimnim času
Sivi starčki kri trosijo
Tam po gozdih, in njih glasu
Sinik ne odgovori;

Sinik, ki u ječi rúli,
Ali pa bleđi u grobu. —
Čujte mater! k' glavo gúli
Sivo si, in gerd'mu robu
Kliče iz nebá gorjé!

Mlado detce glej! zavito
V merzliga povóje snéga,
Zraven mater tû pokrito —
Glej! smert ziblje njo in njega
U ledeni zibelki!

Glej! sirót se pét kopáti
Nazih, lačnih v solz potoku;
„Daj nam kruha, ljuba mati!“
Kličejo u milim joku,
„Tri dni jedli nismo žé!“

„O preljube detca moje!
Danes le še poterpite,
Skorej v stanovanje svoje
Pridemo, — solzé si zmite,
Tam jadinšine bo konc.“ —

Tak up je otrokam paša
Lačnim njenim, — k' sinik mali
Mater priprostó popraša:
„Tudi so nam dom požgali,
Kam zdej mati! pojdemo?“

Materi tedej čez lice
Vročih potok solz perteče;
Gór pogleda, kjer zvezdice
V noči sijejo, in reče:
„Tam gór déte! naš je dom.“ —

Vsemu svetu zarja sije,
Dné samó ni prek Balkana!
Vsred morjá solz vročih vpije,
Peče, oh! žgé smertna rana,
K' vsékala jo sužnost je.

Aleksander! premagvavic
Perzje, — Juri korenjaški!
Turkov čudo in strahvavic, —
Kraljević! vojšak junaški,
O Prizrena sóncice!

Svitle zvezde bolji dôbe!
S' solz preséljeni doline,
O odprite svoje gróbe! —
Glejte svoje domovine!
U verigah sužna je!

Aleksander, sablo zgrabi!
Juri! Kraljević premili!
Ščita, meča ne pozabi!
In vsak skušaj srečo v sili
Po nekdanjih šégi dni!

Vse drugače bi popeval verli Krajničan sedaj, ko so bratje ob jugu oproščeni turškega jarma in sramotnega robstva, ko jim sije vže zarja zaželene svobode ter se jim obéta dan mirnega blagostanja.

V pridejanih opazkah kaže se Žemlja slovečega jeziko-znanca. Tako na pr. pripoveduje, da se kranjski Gorenc mnogotero v besedi vjema z ilirskim Dolencem, vzlasi s serbskim: polk beri povk, serb. puk; ol Gorenc krog Radolice, Lesec, Breznice izgovarja ov; volk, solza, kolnem kakor vok, soza, konem prim. serb. vuk, suza, kunem; drevlje, borovlje, zdravlje serb. drvlje; svačemu kranj. vsačimu; zec, seči; srednji serb. é v sjeći, peći, Kraljević, Jankvić kakor Primorci in naši Vipavci: kaj tj'mo nam. č'mo; znani Publičarji ali Poljanci krog Šent-Jurja, Cerkelj, Velesovega k pred e in i: motje n. moke, tjisle hruštje nam. kisle hruške; goša, gošava n. gošča, goščava Wald, Waldung; sloboda Freiheit, serb. Muth; briga Sorge, Kummer; berižiti je-mand auswachsen, ausmustern, glagol po Gorenskem navaden; zrodne (bolje srodne) ljudstva verwandte Völker; slavna djanja po Dolenskem,

vzlasti po Krajni nam. slavne djanja; ruliti, serb. ruljati plorare heftig weinen; rob Sklave, ein verabscheuungswürdiger, ruchloser Mensch, cf. diminutivum primek Robič. Koliko osebnih in krajevnih imen da se razjasnovati le iz staroslov. ali iz drugih narečij slovanskih na pr.: Pristav serb. servus villicus; Lebar iz leb, hleb Brodbäcker; Berjak pr. barjak Fabne, barjaktar Fähnrich; Keše, kiša Rüssel; Pober, pobro Junker, ali rus. povar Koch na pr. povar povara nikogda ne odobrejet ein Koch empfiehlt nie den andern; Žerovna (Žirovnica) serb. žirovan fertilis glandibus; Bésnica, Bešinc rus. ali stsl. bjes der Dämon, serb. Wuth; Rasuplje serb. razlupati zerschlagen, poljsk. rozlupać, subst. rozlup Steinbreche (cf. nemšk. Grosslup); Bruhanja vas stsl. bruh, gr. lat. bruchus, locustae species; jad-jedinšina Elend, ilir. jad das Weh, Kummer, Gift; doba Zeitpunct, Zeitperiode. Stika sveti in sveti (subst. in adj.) cf. Dante, Tasso porto (subst. i verb.), volto (subst. i partic.); njega i snega je po izvirniku. Hanc veniam petimusque damusque vicissim. Hor. — Ilircem oponaša napačno rabo svojivnega zaimka na pr. da ljubite vašu bratju, otvorite vaše grobe, spomenite vaših djeda' slavna djela, češ, sunt delicta, quibus ignovisse velimus — vendar kaže na Dobrovskega, na Kranjce, kateri brez potrebe napačnega usus loquendi novejši čas ne pognemajo več v pisanji; tako naj bi i serbski sicer izverstni pisatelji pazili — a — „Que nos sentimens — Ne se masquent jamais sous de vains compliments“ (Molière). — Aleksander t. j. Véliki, kralj Macedonski. — Juri Kastriotić, r. v Kroji l. 1404, u. 1467, kralj Epirski in Albanski, Turkom strašilo, torej nazvan Skenderbeg t. j. knez Aleksander, mogočen, v spominu kakor tá. — Marko Kraljević, r. v Prizrenu, umorjen l. 1396, junak kakor uni, opevan in preslavljan v premnogih narodnih pesmih, Heroslav Ilirski itd.

L. 1843 priobči Kraničan tudi v „Illyr. Bl.“ Nr. 16. „K rojstnimu godu presvitliga cesarja Ferdinanda I.“ po laški: Odimi — o Vecchio vigile etc. — l. 1836 cesarici Avstrijski zložil Bindocci — poslovenjeno odo (času), v kateri ga ogovarja ter zarotuje, naj god „Dan blagi sreče mésic saj, — Naj léto, sto lét bo!“ Kitica prva je na pr.:

Poslušaj stari me čuváj!
 Ti, ki mu udov urnih pridno
 Naráša se vsak miglej več,
 Ki prideš, prihrusiš nevidno,
 In 'z vekov srede zgineš spet,
 K' ti Kron jih zročil je itd. —

Kako v okom priti popačenosti mladine?

Da se tudi od strani šole na otroke vpliva in vplivati mora, to je znano. A ker je otrok še slaboten, neiskušen, reven, in hudobij sveta

še ne pozna, naj mu šola na pomoč pride, ter mu pot poštenosti in nrvnosti kaže. Pa ker so med učenci tudi poredni, hudomušni, termoglavi, ter že iz dóma pokvarjeni, in ker ti poslednji perve kaj radi za saboj potegnejo, nastane vprašanje: Kako naj šola vpliva na učečo se mladež — kolikor je na njej — da se pregreški v šolo ne vrivajo, ali če so se vrinili, kako jih odstraniti?

1. Da bode učitelj mogel vspešno delovati na polji nrvnosti — toraj proti napakam učencev — naj bode v lepi, hvalevredni edinosti in zastopnosti z g. katehetom. Verouk učenca pred vsemi drugimi predmeti uči nrvnosti, in ako to spolnuje, kar ga verouk uči, bode srečen in pošten. Kajti, ako ima tanko vest, bode tudi takrat lepega obnašanja, kadar ga učitelj ne vidi; in to doseči bode le mogoče v edinosti učiteljskih oseb. Zatoraj rekel je Albert III., vojvoda Bavarski: „Izredite mladež najprej za Boga in zavolje Boga, in potem še le za svet. Moj sin naj bode najprej kristjan, potem človek in zadnjič še le knez“. In Wellington pravi: „Ohne Massregeln zur sittlichen Erziehung werdet ihr nur raffinierte Teufel erziehen“. Verouk pa je podlaga nrvnosti.

In če bodo g. g. katehetje in učitelji v soglasji delovali, bode gotovo — akoravno ne vse — veliko hudega odvernjenega.

2. Mora biti učitelj sam vzor vseh kreposti, ktere od učenca tirja in tirjati dolžnost ima. Kajti če kje, gotovo tu velja prigovor: „verba movent, exempla trahunt“. Ker to velja pri odraslih, koliko bolj pri otrocih; učitelj jim je zrcalo, v katerem se mladež ogleduje, je knjiga, iz ktere bere; kajti ona bolj na to gleda, kar se dela, kakor na tisto, kar se ji pripoveduje.

Stavijo naj se ji verh tega pred oči zgledov v resnici krepostnih ljudi — posebno mladosti — v jeziku za otroke umljivem. Lepo zbirko jih imamo v cerkveni povestnici, v svetovni zgodovini, kakor tudi v novejših na svetlo prišlih knjižicah, nalašč v to spisanih. (Glej: Dragoljubci, Peter rokodelčič, Vrtec, spisi Krištof Šmida i. t. d.) Nasproti naj se jim tudi pripoveduje o hudobnih s posebnim studom nad hudobijo tacih, kakor: Kajn, Absalon in dr. Popolnoma nepripravno zato se mi pa zdi 94. berilo: „Lagati ni smeti!“ — iz družega berila, ker to ni popolnoma na nrvni podlagi.

Nasprotno pa jim naj kaže krepostne ljudi v vsej svetlobi. Kako se je boril Egiptovski Jožef, nedolžna Suzana, sv. Neža in dr. Tudi v sedajnosti nam ne primanjkuje v to pripravnih zgledov. Ko jim tako kaže stud zavolje pregreškov in veselje nad dobrimi lastnostimi krepostnih (ljudi), naj jih ob enem nagiblje, naj tudi sami hudo studijo, ter se vadijo kreposti. Se ve da bode videl in spoznal, da vse njegovo prizadevanje ne bode imelo vselej dobrega vspeha.

3. Zdi se mi toraj neobhodno potrebno, kjer je le mogoče, biti v soglasji s stariši učencev, kajti, kjer tega ni, smelo rečem, da je nemo-goče mladeži kaj koristiti.

Kaj pomaga, ako učitelj to ali ono določi, da bi otroka odvadil pregreškov, če pa potem starši učitelja, kolikor le mogoče in sicer v pričo otroka, z blatom omečejo — to skušnja uči —, ter znabiti od otroka — se ve da le sebi in otroku na kvar — ravno nasprotno tirjajo? Kjer pa se da doseči edinost med stariši in šolo, tam se vidi dober sad.

4. Da bode učitelj spačenost učencev laglje zabranjeval, naj si pridobi ljubezen svoje mladeži. Pa nikaar naj ne misli, da bi potem ne smel kaznovati, kajti še le potem bode mladež učitelja v resnici ljubila ter mu bode v resnici vdana, kadar bo spoznala, da ji le dobro hoče, da je hoče izrediti v koristne ude cerkve in deržave.

Naj jo spremlja o lepih prostih dnevih pod mило nebo, tam se naj z njo prav očetovsko razgovarja, in ravno o taki priliki bode spoznal pregreške njene, ter jo potem toliko laglje h kreposti nagibal. Prostosti njene pa naj preveč ne omeji. Učitelj naj učence svoje v resnici ljubi, in kdo bi ne ljubil nedolžne mladine! akoravno napake nad seboj ima, in zavračevaje jo od razvad, skazoval ji bode pravo ljubezen.

Nepokvarjena mladež zna dobro ločiti, jo li učitelj v resnici ali le na videz ljubi. Kakor hitro pa učitelj ljubezen in vdanost učencev si pridobi, potem mu ne bo težko jih vladati, ter jih hudega obvarovati, ali če so že razvajeni, jih na pravo pot pripeljati.

5. Vse to pa ne bode imelo prav vselej zaželjenega vspeha, zatoraj je tudi kazen potrebna. Pri otrocih zapazi se velikokrat lažnjivost, trmoglavost, nepokorščina in druge tem enake napake. Skoraj — rekel bi — je najtežje otroke bolj revnih staršev kaznovati, ker ravno le-ti zamerijo učitelju najbolj. Nekaj se pa vendar mora zgoditi, da se mladež odvadi napak.

Kazen naj bode pregrešku vselej primerna; v jezi naj se ne kaznuje; morebiti bi se tacemu učencu drugi dan še le kazen napovedala. Večkrat kaže mladež v napakah izredne zmožnosti, zatoraj je skerbeti, da se te v dobre spremenijo. Gozd se hitro spremeni v pepel, ravno tako hitro zatró se zmožnosti mladosti, pravi Seneca. Najpervo je treba učenca vaditi pokorščine, reda in snage, posebno je tudi paziti, da imajo vsi in vsekdar roke na klopi; tudi ne smejo med seboj kupčevati in menjevati.

Naj si toraj učitelj vse prizadene ter uči mladež: *a)* pokorščine; *b)* rednosti in pridnosti; *c)* odkritoserčnosti, resnicoljubnosti in poštenosti; *d)* spravljalivosti in vljudnosti in slednič naj jo varuje; *e)* z vso močjo in z vsem svojim vplivom nenravnosti. Če bi se toraj po teh ali enacih vodilih ravnalo, bode učitelj od svojih bivših učencev, pa že odrastlih in

skušenih mož hvalo žel, ljubezen njihova ostala mu bode, to skušnja poterjuje. Zatoraj rečem: Gani se verli ratar, če ti je mar poznega vnuka zahvala.

*Inocencij. *)*

Názorni nauk v drugem razredu ljudske šole.

Znano je vsacemu ljudskemu učitelju, da pouk v realijah v ljudskih šolah ni družega, nego názorni nauk, katerega je treba pridno obdelovati po vseh razredih. V prvem razredu je názorni nauk glavna stvar, ker budi um in vadi otroke govoriti. Brez názornega nauka na najnižej stopnji poučevanja ni nobenega napredka, to je znano vsacemu učitelju, in bilo bi smešno, ako bi to stvar še povdarjal. Namén mojim vrsticam je samo ta, da opozárjam ljudske učitelje, naj bi ne zanemarjali tega nauka tudi po družih, višjih razredih. Posebno v drugem razredu ljudske šole je názorni nauk ravno tako potreben, kakor v prvem, ako želi učitelj s svojimi učenci vspešno napredovati. Tu ne zadostuje, da učitelj berilne vaje rečno obravnava, nego treba je tudi posámeznega názornega nauka, da se otroci vadijo v mišljenji in pravilnem govorjenji. Pred vsako berilno vajo naj bi se učitelj razgovarjal z otroki vsaj četrt ure o najpotrebnejših stvaréh, ki so človeku v življenje, recimo: o hrani, obleki, stanovanji i. t. d. Taki razgovori naj bi bili priprava k dotičnemu berilu in naj bi dotično berilo razjasnjevali; zna se, da se je treba k temu vselej dobro pripraviti. Učitelj naj pri tacih vajah gleda posebno na to, da otroci v popolnih stavkih in razločno odgovarjajo.

Pokazati hočem tukaj le nekoliko tacih vaj, ki se mi potrebne zdé pred obravnavo berilnih sestavkov, da se otroci vadijo v mišljenji in govorjenji.

1. V a j a.

Hrana, obleka in človeško stanovanje.

Otroci! vsak izmed vas zna: ako hočemo živeti, treba nam je jesti in piti. Vse to, kar jemó, imenujemo jéd; a to, kar pijemo, imenujemo pijačo. Kako imenujemo to, kar jemó? kar pijemo? — Jed in pijačo skupaj imenujemo z jedno besedo: hrana ali živež. Kadarkoli bodete slišali ali brali besedo hrana ali živež, mislite si, da je to jed in pijača. — Jedi, ki jih jémo póstne dni, imenujejo se postna jedila, a jedi, ki jih jémo druge dni, imenujejo se mesna jedila. — Jedila, katerih ni treba niti kuhati niti péči, recimo: jabolka, hruške, imenujejo se présna jedila. — Kdo mi zná vse to povedati, kar vam sem jaz povedal? — Ti Jožek, povédi mi, česa nam je treba, da živimo? (Jedi in pijače). Kaj je jed? kaj je pijača? (To, kar jémo, je jed; kar pijemo, je pijača). — Kako imenujemo jed in pijačo z jedno besedo?

*) Objubljeno prosimo!

(Hrana ali živež). — Čemu je treba človeku živeža? Kaj bi se zgodilo, ako bi človek ne jedel in ne pil? — Kdo mi zna povedati, katera jed je najnavadnejša? No, Tonček, povédi mi ti! (Najnavádnejša jed je kruh). — V kakšnej podobi imamo kruh? (V podobi hlebca). Kaj ima hlebec kruha? (Hlebec ima skorjo in sredico). — Kje je skorja? (Od zgorej in od spodaj). — Kje je sredica? (Med zgornjo in spodnjo skorjo). — Kakšno obliko ima hlebec? (Okroglo). — Kakšnih hlebcev imamo še? (Podolgastih). — Kakšna je sredica? (Mehka). — Kakšna je skorja? — Iz česa je kruh? (Iz moke). — Iz česa je moka? (Iz žita). — Kje se dobiva žito? Kdo prideluje žito? Kdo dela moko iz žita? Ali je samo kruh iz moke? Katere jedi so še iz moke? — Vse take jedi, ki so iz moke, imenujemo močnate jedi. — Kaj pijete, kadar ste žejni? (Vodo), Kaj je voda? (Pijača). Kakšne pijače poznate še? (Vino, pivo, žganje, čaj, kava, mleko).

Pómnite otroci: jed in pijača nam ohrani življenje. A razven hrane je treba človeku še nekaj družega, da more živeti. Po leti je gorko, to je znano vsacemu; zatorej po leti lahko brez suknje okoli skačete. Po zimi je to vse drugače; po zimi je mraz in nas zebe. Česa nam je treba po zimi, da nas ne zebe? (Obleke). — Kdor nima po zimi gorke obleke, tega zebe. Česa nas varuje obleka? (Obleka nas varuje mraza). Brez obleke bi po zimi ne mogli živeti v naših krajih. Le pomislite, otroci, ako bi po zimi, kadar je hud mraz in je vse z debelim snegom pokrito, ako bi v tacem času morali bôsi ali pa brez suknje, brez jopiča daleč kam iti! Zmrznili bi. Vsa oblačila, ki jih človek nosi, imenujemo njevogovo obleko. Tudi obleka je človeku v življenje potrebna. — Ponavljanje: Česa je človeku v življenje treba, prvič? drugič? Povédi mi ti, Marček! itd.

A človeku je tudi še neke tretje stvari treba, da živi. Pomislite, da bi živeli vse poletje zunaj v kacam gozdu. Po dnevi bi se hladili v hladnej senci, a po noči bi ležali na mehkem mahu in bi sladko počivali. To bi bilo po leti. A zdaj pride zima. Po drevesih leži sneg, zemlja je zmrzla, vlažni mah je od hudega mraza trd kakor kost; kam se naj zdaj vležemo? Živali se skrijejo v svoje brloge, ptice v svoja gorka gnezdica; tudi človek potrebuje varnega zavetja, kjer se odpočije od težavnega dela, in se obvaruje dežja in mraza. Kako imenujemo takšen kraj? (Hiša). Ljudjé stanujejo v hišah. Hiše so človeška stanovanja. Vsak človek potrebuje stanovanja, da more živeti. Ponavljanje: Česa potrebuje človek, da more živeti, prvič? drugič? tretjič?

Povédi še ti, Tonče! Kaj umeješ, kadar slišiš besedo hrana? obleka? stanovanje? Te tri besede zapišem na šolsko tablo in zdaj hočemo še jedenkrat ponoviti vse, kar vam sem povedal.

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dné 13. januarija 1881.

Na dnevnem redu je bilo:

Sklepalo se je zastran obravnav s tukajšno hranilnico, kar se tiče nehi-potekovanih posojil, ki jih daje hranilnica občinam za šolske zgrade.

Razsodilo se je o rekurzu kranjskega deželnega odbora zoper razsodbo c. k. okrajnega šolskega sveta, kar se namreč tiče nagrade, katero ima dati kranjski normalni šolski zaklad za pouk v verozakonu na čvetero-razredni ljudski šoli — potem pa tudi o rekurzu nekoga podvzetnika, ki se je pritožil zoper razsodbo c. k. okraj. šl. sveta zaradi troškov, katere bi imel plačati za ogled, vsled katerega se mora ljudska šola bolje umestiti; krajnemu šolskemu svetu se je dovolilo, da sme zopet prodati zemljišče, katero je na dražbi kupil za dotični lokalni šolski zaklad.

Poročilo ravnateljstva c. k. višje deržavne realke v Ljubljani, kar se tiče postopanja pri zrelostnih izpitih iz talijanskega in francoskega jezika, se ima predložiti s primernim nasvetom višji oblasti.

Odobrilo se je izključitev učenca na gimnaziji zastran prestopka disciplinarnih postav.

O predlogih učnega čerteža za nemško-slovenske proste tečaje, ki jih podaje tukajšna realka, se dajo primerni ukazi.

Zemljepisna knjižica za ljudske šole in dvoje pisnih zvezkov z zemljepisnimi obrazci predlagati se imajo na višje mesto.

Razrešene so bile tudi prošnje za spregledovanje kazni zaradi šolskih zamud, potem tudi prošnje za denarno pripomoč.

Različnosti.

Kmet plačaj! Svet se suče, tako pravi navadna prislovica, pa se vendar le suče. — Obernimo to na naše politične razmere. — Kaj tukaj vidimo? — Tisti ljudje, ki se nikdar ne brigajo za kmeta, drugače ne, ako ga je treba žuliti, spominjajo se na enkrat, da je kmet preveč obložen z davki, da tako ne gre naprej. Pa od kod ta ljubezen? Kmeta bi radi nahujskali zoper svoje zagovornike, ki se nahajajo v konservativnem taboru, in ki so uže leta in leta pravili, tako ne gre, kmet je preobložen, in da človek more poprej živeti, potem še le modrovati. — O tej stvari beremo v »Vildu.« zanimiv dopis iz Marskega, ki med drugim pravi: Da se je toliko zanemarił stan, ki vse preživi, temu so tudi krivi poslanci iz nemških volilnih okrajev. Mislili so, da popolnoma zadosté svoji dolžnosti, ako glasujejo z ustavoverci za nemštvo in njegá prednost. — Ustavoverna večina v deželnem zboru, je mislila, Bog zna, kako skerbi za deželo, ako je votirala vsako leto 155.000 gl. za dvoje nemških realnih gimnazij in za desetero realnih šol iz deželnega premoženja, a za slovansko realno šolo še ne vsega skupaj 20.000 gl. Po liberalnem številjenji ima 500.000 Nemcev 12 srednjih šol iz deželnih prihodkov, a moravskim Slovanom zadostuje jedna sama deželna realka. V Prostejevem (Prossnitz) v Hanacih je uže dalje časa realna deželna nemška šola. Prostejev je slovensko mesto (cf. Ptuj na Štajarskem), nemški govoré tam le judje, a tudi razumó češki. Slovansko prebivalstvo je dolgo, dolgo prosilo za slovansko realko, a

zamán! — A slovanska realka je vendar tam ustanovljena s prostovoljnimi darili, a ne z deželnim premoženjem; šola tam je bolj obiskana, kakor nemško-judovska deželna realka. — Leta in leta prosijo vstanovniki te šole, naj jo dežela prevzame na svoje stroške, a še le v poslednji seji je večina v to privolila. To je prav »ustavoverno, da slovanski stanovalci ne morejo dobiti realke na deželne troške, a za jude, ki nemški in češki govoré, je uže več let nemška realka, ki stane na leto 20.000 gl.; a vendar je judov le tri odstotke mimo kristjanov. — Kakor v Prostejevem, tako je bilo tudi v zgol slovanskem Kromerizu (Kremsier) nemška deželna realka. Šola je bila draga, veljala 20.000 gl. in je bila le v ta namen, da judovski otroci, ki uže iz doma nemški znajo, nemorejo propasti poleg slovanskih dečkov. A kaj ima kmet od tega, ako se židovski otroci veliko lože in ceneje izšolajo, kakor kmetijski, ali meščanski sinovi. Potreba za nemščino ni bila tukaj nujna, ako je bilo letos v Znojmu na realki v nekem razredu le šest dečkov. In realna šola stane deželo nad 23.000 gl. — Stroški za te šole zadenejo le kmeta, ako pa on hoče talentiraneega sina v šolo poslati, recimo na kako deželno realko, ali gimnazijo, ga to mnogo stane, ker ga mora poslati v tuje mesto med tuje ljudi — ni treba tedaj na dolgo razpravljati, da je čedalje več izšolanih judov; kako more taka učenost kmetu, ki je zelo zadolžen, prinesiti varstva in blagoslova. — Mestni stanovalci si uže lahko na 8 — 10.000 stanovalcev volijo poslanca v deželni zbor, a kmet še le na 80.000. Dasiravno pa je kmetijski stan tako slabo zastopan, prizadevali so si ustavoverci, da bi bil izvoljen poslanec, ki bi z lahkim srcem pozabil koristi kmetov. — Dopis govori dalje o cenitvi zemljišč, koliko milijonov da je stalo vse to reguliranje, in nazadnje pride iz tega le to, da bode mnogo posestnikov zarad zboljšanja zemljišč veliko več, a njih malo nekaj manj plačevalo.

Znamenja bodo na nebu in na zemlji. Na Angleškem je 19. p. m. toliko snega padlo, da je prenehal ves promet v Londonu in po deželi, potem je nastal silen mraz in hud vihar, da morda stoletja ni bilo kaj takega. (Navadno na Angležkem ne zmerzne, tam ni po zimi mraza, pa tudi po letu ne vročine). Verh tega je že morje strašno kipel, in po reki Themse so ledene plošče po nekaterih poslopjih butale do prvega nadstropja. V mestu Dover je sila vodá kamniten nasip razrušila in kamna bečvo (tonne) težka razmetala. — In vse te nesreče, katerih je posamezna uže dosti strašna, zadele so ubogo deželo isto-časno.

Arlbergov predor. Od sv. Antona na Arl. hribu se piše. Dela pri pre-rovu napredujejo. V spodnjem poraznemu rovu (štolnji) so prišli s pomočjo mašin 340 metrov daleč, in vsaki dan se pamaknejo za dva metra naprej. Zgornji rov je za 100 metrov zadej, a precej za seboj delajo oblok. — Sedaj dela v predoru nad 200 delavcev, ki se verite pri delu.

Angleži imajo v južni Afriki boje s kmeti (Boers), katerim so deželo vzeli, a sedaj pa ti hočejo otresti angležki jarem, ter se vzdigujejo zoper krivične prisvojitvike. — Očitno je, da Angleži delajo krivico kmetom, a če pomislimo djanje in ravnanje obojih s podverženimi zamorci, ne moremo sočutja skazati ne tem, ne unim. Anglež je terd gospod, to kaže Irsko, to kaže Indija, a nič boljši ni Holandež; Angleži usiljujejo podjarjemljevim ljudstvom svoje blago, a spoznajo pa vendar kulturni vpliv kerščanstva na pogane, tedaj so povsod prijazni katoliškim misijonarjem; Holandež pa ne gleda s prijaznim očesom pokristjanjenja; njemu mora biti podveržen, črna živina, katera mu dela noč in dan, a bojé se, ko bi se črni zavedli in pokristijanili, bi se zoper svoje tla-

čitelje vzdignili. Angleška vlada je bosniškim trapistom veliko zemlje podarila, ter obljubila jim železnico do tje, javolne iz skerbi za zveličanje ubozih murinov, marveč za to, da bi civiliziranim prebivalcem lože prodajala svoje blago. A trapist ne gleda na to, on dela za zveličanje svojega bližnjega. — Kar se pa nas tiče, želimo iz vsega serca, da bi se čerenci ohranili in se pokristijanili.

Učitelji, ki niso rojeni Nemci, in so se nemškega jezika naučili še le po šolah, se nemajo umeščati na Dolenje-Avstrijskem. — To kaže, da je dosti učiteljev, in da se lahko zbirajo med kompetenti.

Belgija. Katoliške in državne (brezverske) šole tam. V okrožji Antwerpen je hodilo v katoliške začetne šole 32.198, v državne 13.587 otrok; — v okr. Meheln v katoliške 16.345; v državne 5.689; — v okr. Turnhout v katoliške 14.926, v državne 1.636; v katoliške šole je tedaj hodilo 63.469, a v državne 20.912. Še ugodneje pa je pri varovalnicah; tam je hodilo v katoliške šole v okrožji Antwerpen 7.936, v okr. Meheln 3.662, v okr. Turnhout 1.548, skupaj tedaj 13.146 otrok; v državne šole pa v okr. Ant. 1.040, v okr. Meh. 679 in v okr. Turn. 41, skupaj tedaj 1760 otrok. — Državne šole vzderžuje in podpira vlada, oziroma davkoplačevalci, ker so tem šolam verski značaj vzeli, napravili so katoliki na prigovarjanje škofov verske (katoliške) šole, ki tedaj tekmujejo s državnimi, a kakor številke kažejo, ne z slabim vspehom. A razdraženost v deželi mora vsekako velika biti in vzrok temu, kaj pa da, katoliki, ki se svojega verskega prepričanja deržé.

Osrednja školska matica. Do 17. januarija je bilo dohodkov 9912 gl. 8 kr. — Pri »Politiki« je prišlo 1650 gl. 20 kr.

Na Marskem se tudi zelo za njo zanimivajo. Iz Prerovega (Prerav) so poslali nabranih 452 gl.

Dvoje novih piramid so našli blizo Sagarah na sever od Memfisa. Piramidi ste od 2 kraljev iz 6. dinastije in polni napisov.

Narodni učitelji pozor! Pri shodu konservativnih Nemcev m. oktobra v Lincu na Zgorenjem Avstrijskem so nad predsednikovem stolom stale z zlatimi čerkami zapisane besede svitlega cesarja, »naredite mir med Mojimi narodi«. In Nemci tam in tudi drugod so javno izrekli, da hočejo s svojimi slovanskimi sodržavljanji živeti v miru in spravi; kar je njim prav, to tudi drugim privoščijo. Ministerski predsednik je svoje dni javno izrekel: tudi Slovanov ne pustim na steno pritiskati. — Res, da si je grof Taafe skušal pridobiti prijaznost ustavovercev, a njih brezobzirnosti in ošabnosti se imajo zahvaliti, da se kriza hitreje razvija, kakor smo ne mara mislili. — Odstopila sta dva ministra, katera so ustavoverci svojim prištevali, in deset konservativnih odličnjakov, kateri se avtonomistom prištevajo, poklicanih je v gosposko zbornico. — Slovanstvo dobiva tal, pomikamo se naprej, dasiravno počasi, a vendarle ide naprej; pridobili smo zopet pozicijo, in ko bi bil tudi sedaj preobrat, kar ni verjetno, stojimo vendar terdneje kakor prej. Uže s tem je veliko veliko pridobljenega, da nas Slovane ne smatrajo za podanike, državi nevarne. Led se tajati začne, a po hladni zimi ne more nastopiti kar na hipoma topla vigréd. — Kaj pa mi narodni učitelji, spali menda ne bomo, ko se vse okoli nas budi. Kdo nam sedaj brani, narodnim biti, vlada ne; ugoden veter piha iz najviših krogov, ako nam kdo brani narodnim biti, tako drugi ne more biti, kakor naša apatija ali zložnost. — Mar hočemo čakati postave, katera bo ukazala učiteljem, pobrinuti se za narod, pristopati narodnim učiteljskim društvom, delavnim biti na polji národne prosvete. Vlada ne bode nikdar in nikoli silila, biti zaveden

Slovenec, tega, kateri sam noče biti. — Kdor si ničesa ne upa, tudi nikamor ne pride. — V izgled naj nam bodo naši protivniki, vzlasti Nemci; oni uže vpijejo na pomagaj, ko se jim ničesa huđega ne godi, samo ko se kaže, da bodo tudi Slovani prišli do svojih pravic. — Ne vem pa česa mi čakamo, da se ne zdramimo in javno ne pokažemo. — Vam narodni učitelji na Kranjskem ni treba snovati novih društev, ni treba posebnega časopisa. Slovensko učiteljsko društvo hrani še zmiraj ogenj domoljubja, nad vami je tedaj, da se ogenj na novo oživi, in s svojimi dobrejdnimi žarki merzla serca ogreva. Pa kaj nam če koristiti slovensko učiteljsko društvo? me boste vprašali. Materielno nič, národna stvar zahteva le darežljivosti. Pa vendar tudi slovensko učiteljsko društvo tu in tam svojim udom kaj naklone; p. l. so dobili udje Ciperle.: »Pedagogični pogovori« in Lavtar.: »Nekaj o načertu za prirodoslovje na srednji stopinji 3., 4., 5. šolsko leto«. Perve knjige smo dali napraviti le malo ponatisov, in je uže pošla, a druge knjige toliko, da bi ž njo lahko postregli vsem slovenskim šolam; tudi cena 30 kr. je tako nizka, da nikogar ne more strašiti. — Slobodno smemo reči, ko bi bila taka knjiga izišla v Gradcu ali na Dunaji, priporočila bi ne bilo ne konca ne kraja, a ker je izšla po uredništvu »Tovariša«, ni uredna, da bi se kje omenila. — Zapiši mi ime Aristida na črepinjo, rekel je atenski deržavljan, ki še pisati ni znal, Aristidu, katerega ni poznal. I kaj pa ti je naredil Aristid, da ga sovražiš. — Človeka (Aristida) ne poznam, a meni ne dopada, da ga zovejo pravičnega, odgovoril je Atenec Aristidu, ki je mogel zapustiti svojo domovino. Jednako se godi nekaterim listom tudi dandanes: svet jih obsojuje, dasiravno še ne ve, kaj pišejo; ljudje nočejo slišati, da bi jih kdo budil in dramil, in le tisto radi beró, kar jim ušesa šegeta.

Národna šola — uže ime kaže njen značaj — želi koristiti šolam in učiteljem; kakor kaže račun 15. septembra p. l. je izdala 78 deležnikom skupaj 332 gl., in ti so ji vplačali 178 gl. 29 kr. — Tedaj je iz tega razvidno, da tudi Národna šola neče drugega, nego koristiti šolam in posrednje učiteljem. Kdor se noče vdeležiti, slobodno mu, siliti ga nihče ne more, a kakor videti, učiteljem ni v škodo, ako dobé vsak vložení goldinar, če ne več, vsaj dvakrat povrnjen.

V Ljubljani je 3. učiteljsko društvo, namreč vdovsko, kateremu je uže od l. 1871 predsednik proš dr. Anton Jarec, upokojeni c. k. deželni nadzornik. Društvo to je izplačalo p. l. učiteljskim vdovam in sirotam 1.004 gl. 16 kr. a. v. in ima vsega skupaj premoženja 37.850 gl., večidel v deržavnih zaveznicah. — L. 1873 je pisala »L. Schlzgt.«: učitelji nemarajo za to društvo, ker preveč po kadilu diši, in so pri njemu razupiti Slovenci. No, smo si mislili, ako učitelji tudi ne marajo za to društvo, vendar so vdove in sirote zadovoljne, ako dobodo kaj podpore. Tako ima n. p. vdova r. B. iz J. vsako leto 200 gl. podpore. Vodstvo tega društva je gojilo zmirom načelo: pomagaj si sam sebi, potem ti bo Bog pomagal. Med tem, ko so učitelji najraje poslušali te, kateri so jim obečali višo plačo, in za take peticije navduševali, je to društvo nabiralo doneske posameznih udov in delalo, kakti bučele, katere sladčico nanašajo za — druge. Društvo to šteje sedaj 64 udov, res še polovice ne kranjskih učiteljev, a to nas nikakor ne bega, da bi nehali delovati in štediti tem, ki podpore in pomoči prosijo. Društvu more pristopiti vsak učitelj, ako plača toliko goldinarjev, kolikor šteje let, in še vsako leto plača letnine — oženjeni po šest, a samci po štir goldinarje na leto.

S tem versticami podaje »Učit. Tov.« svojim tovarišem sliko družbinskih razmer pri učiteljih na Kranjskem. Te verstice sem napisal na mnoga vpra-

šanja »pod kakšnimi pogoji morem stopiti v učiteljsko društvo, v »Narodno šolo« i. t. d. Sedaj sem v kratkem razložil smer imenovanih društev. Komur ugajajo pogoji, naj stopi v naše kolo, kdor je v sercu naroden, naj pokaže to v dejanji, za lase pa še Bog nikoga v nebesa ne vleče, tudi naši razlogi apatičnega in zaspanca ne bodo probudili, niti plašljivcu poguma navdihnili. Te verstice sem pa napisal, prijateljem in neprijateljem v premišljevanje in kritikovanje.

Slovensko učiteljsko društvo se je zbralo k odborovej seji 13. p. m. Obravnavale so se društvene razmere, o katerih sta poročala tajnik in blagajnik. Društvo napreduje in pristopajo mu novi udje, neučitelji. — Prihodnja odborova seja bode v četrtek 3. t. m. ob navadni uri. — Pri tej priliki vabimo vljudno društvenike na vplačevanje letnine, ki ne znaša višej od jednega goldinarja na leto.

Iz Vinice na Dolenjskem se nam poroča, da ondu kože otroke hudo moré. 10. p. m. so jih pokopali 5 na jeden pot, 15. p. m. pa 4, dva večja in dva manjša. Tudi v okolici Ljubljanski so mogli v 3 krajih s šolo prenehati.

V spomin in slovo!

Odstopivši učitelj verozakona iz mestnih deških ljudskih šol si štejem v prijetno dolžnost, da se dostojno zahvaljujem p. i. g. g. učiteljem I. in II. mestne šole ter vsem, s katerimi sem kedaj na šolskem polji deloval za izkazano mi prijateljstvo, ob enem priserčno hvalo izrekam onim gospodom za prelepi in dragi mi spominek. — Ostanimo si zanaprej tudi dobri in zvesti prijatelji.

Janez Rozman,

sedaj župnik pri mestni fari sv. Jakoba v Ljubljani.

V. č. gospod Janez Rozman, sedaj župnik pri mestni fari sv. Jakoba, posvečen v mašnika 22. julija 1856, je bil skoraj ves čas svojega mašništva pri šolah; prvo v Kočevje, potem 8 let v Ljubljani pri mestni šoli pri sv. Jakobu šolski vodja in katehet, in po nekaterih letih prestanka katehet na obeh mestnih šolah in še katolikom v protestantovski šoli učitelj verozakona. — Tedaj vže precej skušen in izurjen učitelj, ako premislimo, da je poučevanje v verozakonu naj težji, a tudi najvažnejši predmet, trud pa, ki ga ima učitelj verozakona, prav lahko iz tega spoznamo, ako premislimo, da ima učitelj pri toliko otrocih vsako uro druge učence pred sabo, navadni učitelj si lahko kolikor, toliko odpočije, ker se predmeti menjujejo, otroke, katere ima pred sabo, do dobrega pozna, a učitelj verozakona pri tolikem številu otrok — nad 800 — skoro vsako uro na novo začinja. Nas pa le to veseli, da g. Rozman ostane še v Ljubljani, ter se nadejamo, da bode v njegovi častni in važni službi z isto ljubeznijo skerbel za mestne otroke, kakor dosihmal. — Bog daj svojo pomoč in blagoslov neumornemu in pridnemu delavcu! No, kaj »Tov.« zopet priporoča šolo župnikom in se vklanja njihovemu vplivu!

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Tomaž Petrovec, spraš. učit. kand. in od 9. decembra namestujoči učitelj v Šent-Gothardu pri Trojanah, — začasni učitelj v Čemšeniku, in gdč. Avguste Klančar, začasna učiteljica v Komendi pri Kamniku.